

PROHÁSZKA OTTOKÁR
ÖSSZEGYÜJTÖTT MUNKÁI

SÜMEGI VÁROSI MÚZEUM
GYŰJTEMÉNYE
Nyilvántartási szám:
S.M. R-2012/65

GYŰJTEMÉNYES DISZKIADÁS

PROHÁSZKA OTTOKÁR
ÖSSZEGYÜJTÖTT MUNKÁI

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE

SCHÜTZ ANTAL

II. KÖTET.

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST

PROHÁSZKA OTTOKÁR
A KERESZTÉNY BŰNBÁNAT
és
BŰNBOCSÁNAT

A BUDAPESTI KIR. M. TUDOMÁNYEGYETEM HITUDOMÁNYI KARA
ÁLTAL A HORVÁTH-FÉLE JUTALOMMAL KITŰNTETETT PÁLYAMUNKA

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST

valami egészen újszerű plasztikai erő, mely a száraz szövegmagyarázásokba, theológiai levezetésekbe, sőt iskolás vitákba is meleg életet tud önteni, és a multat úgy támasztja föl, hogy az élet közvetlenségével szól. Amit az előszóban ígér: «Különösen pedig arra törekedtem, hogy a keresztény bűnbánat mint a vezeklő szellem valóságos élete domborodjék ki a történelem adataiból», azt fényesen beváltja.

S ez az életszerűség, mely a theológiát mint talán Pázmány óta soha magyar nyelven, egyben vonzó olvasmánnyá teszi, sehol nem csorbítja a mű tudományos értékét. Ma sem találok erről a kérdéstről a theológia világirodalmában jobb összefoglaló monografiát. Spekulatív tárgyalásához nincs mit hozzáadni a mai tudósnak sem; és az utolsó évtizedekben fáradhatatlanul dolgozó történeti és irodalmi kritika is csak jelentéktelen kiigazítani valót talál (lásd a kötet végén a jegyzeteket). A lángelme itt a kutatás és az adatok gyérebb világánál is csodálatos biztonsággal látott.

Meg is volt a megfelelő irodalmi sikere. 1894-ben látott napvilágot az első kiadás; 1902-ben a második, 1908-ban a harmadik (mind a három Buzárovits Gusztávnál Esztergomban; teljesen egyforma szöveggel). 1924-ben Sebes Ferenc dr. piarista theológiai tanár kiadásában a Szent István Könyvek közt megjelent egy rövidített kiadása. Szorosan theológiai könyvnel ez az újabb magyar könyvtörténetben elég ritka jelenség.

Budapest, 1927 szeptember 15.

Schütz Antal.

X.

A gyónás s a gyónási titok.

A töredelmes szívnek bűnvallomása a régi egyházban oly általános és megrendítő jelenség, hogy nincs ember, ki ezzel szemben a merő tagadás szempontjára helyezkedjék. A tradíció nimbusával körített intézményt megtámadni nem lehetett közvetlenül, anélkül, hogy a keresztény bűnbánat tiszteletet parancsoló szelleme a támadásra a felületesség s a herezis bélyegét ne sütötte volna: megtámadták tehát kerülő utakon, félremagyarázták a gyónás titkos jellegét; azt állították, hogy a régi egyházban a bűnbevallás rendesen nyilvános volt; — hogy e nyilvános bűnbevallás később eltöröltetett, s eltöröltetése után a titkos gyónásnak nincs semmi joga a léthez; így lett a «gyónás» az emberi találmányoktól elrútított kereszténységnek csúfos, fájdalmas gyermeke, akin azok is elverik a port, akik különben tisztelettel viseltetnek az ősegyház gyónásai iránt.

A katolikus tan mindezzel szemben azt hangoztatja, hogy a gyónás nemcsak a természeti, hanem az isteni jog szerint titkos gyónás; hogy az Üdvözítő a penitenciatartás szentségének szerzésében jogot adott a bűnbánóknak, hogy vallomásuk titokban maradjon s következésképp, hogy a *gyóntatók köteleessége a gyónási titkot mindenáron megőrizni*; a természeti és isteni jogcimekhez hozzájárul végül az egyház is, s rendeleteiben a gyónás titkát a leghatásosabban biztosítja. A gyónásnak tehát magában véve sohasem kell nyilvánosnak lenni; a bűnös természetesen bevallhatja bűneit a botránytól eltekintve másnak is, kihirdetheti azokat, de nem kötelezhető rá, hogy nyilvánosan gyónjék. Az ősegyház nyilvános gyónásai s a *(titkos) gyónás* közt nincs ellentmondás; a kérdés ugyanis nem az, hogy *gyóntak-e* régen többször nyilvánosan vagy nem, hanem arról van szó, kötelezett-e valakit az egyház a nyilvános gyónásra s kötelezhetett-e? ha nem kötelezhetett, akkor a bűnösnek joga volt a titkos gyónásra,

Természeti s pozitív isteni és egyházi törvény kötelez a gyónási titokra.

— joga volt a gyónás titkának megőrzését követelni, s ha joga volt hozzá, akkor a gyóntatóknak köteleességük volt a gyónási titkot szentül megtartani.

Honnan már most a gyónók e joga? a dolog természetéből-e, vagy pozitív isteni rendeletből, t. i. Krisztusnak, a gyónás szerzőjének akaratából? *Mindkettőből!* Először is világos, hogy a dolog természete a gyónási titok megóvását szigorúan megköveteli, hiszen lelkünk állapota a legkényesebb, a legfontosabb ügyünk; a szívnek bensőségébe való beavatás oly bizalom, melyet a természetes erény a végletekig terjedő titoktartással jutalmazhat meg csupán. Undorító ellentét, mely a bűn bélyegét viseli magán, lép föl a vigaszt kereső bűnös bizalma s a bizalmat rútul lábbal taposó könnyelműség közt, — a bűnösnek könnyes szemű vallomása s a fecsegőnek indiszkrécioja közt, — a szegyet leküzdő őszinteség s a szív nagy nemes harcait méltányolni nem tudó színlelés közt. Ez okból mondjuk a természetjog követelményének, hogy a bűnösnek szíve titkára joga van s hogy a természet ösztöne is sejteti s az ész pedig világosan kimutatja, hogy aki a bűnös szív titkát a bűnös vallomásából megismerte, azt híven megőrizze. Megszüntette-e az Úr Jézus a bűnösök e jogát, jobban mondva: kívánta-e, hogy ez áldozat árán szerezzék meg az Isten bocsánatát, erről van most tulajdonképen szó. A szentírás e tekintetben nem ad fölvilágosítást; így tehát nem marad más hátra, mint az egyház életéből tisztázni a kérdést.

Az egyház sohasem volt öntudatában annak, hogy a bűnösöket nyilvános gyónásra kötelezheti. Pillanatnyi eszmélés után belátja mindenki, s e belátásból az ősegyházat sem vehetjük ki, hogy a bűnök nyilvános bevallása a lehetlenségek közé tartozik; mert ezáltal nemcsak az emberi természet ijedne vissza a penitenciatartástól, hanem számtalan botrány háramlanék családokra és községekre; az együttlét, a társadalmi kötelekek lazulnának s a világi igazságszolgáltatás is kapva kapna rajta, hogy a titkos vétségek ily könnyű felfedezését hasznára fordítsa. S vajjon szolgálna-e a község épülésére a titkos, tisztátlan bűnök nyilvános bevallása, mely ahelyett, hogy elrettentene, a gonosz vágyak üszkét lángra lobbantaná és sokról, mit takarni eléggé soha nem lehet, fölvilágosítást adna. Ezen természetes okoskodás ellen nehézségképen állíthatni a régi nyilvános penitenciát és in specie a nyilvános bűnbevallást. Mi volt ugyanis a régi egyház szokása, s hogyan egyeztethető meg

Első a természeti jogcím.

A pozitív isteni akarat kimutatása.

TARTALOM.

	Oldal
Bevezetés	V
Előszó	1
I. A bánat bölcselete	3
II. A Messiás bűnbocsátó hatalmat hozott s hagyott maga után	21
III. A bűnbocsátó hatalom bírói hatalom	37
IV. Az egyház bűnbocsátó hatalma föltétlenül szükséges és általános	44
V. A halálos bűnök a szentírásban s az őskereszténységben	60
VI. A bűnös az egyház lábainál	75
VII. A bánat theológiája	83
VIII. Az erősfogadás	113
IX. A bűnbevallás megrendítő hite s gyakorlata	118
X. A gyónás s a gyónási titok	144
XI. A gyónási parancs... ..	157
XII. A gyónás haszna... ..	164
XIII. A feloldozásban feltűnik a keresztény penitencia szentségi méltósága	176
XIV. Kik köthetnek és oldozhatnak bűnöket az egyházban?	203
XV. Mikor adta meg az egyház a bűntől való feloldozást?	209
XVI. Az elégtétel... ..	218
XVII. A kánoni penitencia története	236
XVIII. A II. ezredév kánoni penitenciája és a bűcsú... ..	258
XIX. A kánoni penitencia sorsa s az elégtétel szelleme a XIII. századon túl	268
XX. A penitenciatartás kiszolgáltatásának szertartása	274
A kiadó jegyzetei	281